

Prašanu v Arktidě moc není, vítr ho brzy odfoukne. Pro skialpinisty s dobře nabroušenými hranami lyží je ovšem terén ideální. Ledovce, na rozdíl od těch evropských, se nikam neposunují. Jsou pevně přimrzlé a v ledu se tak netvoří zrádné trhliny.

V LONGYEARBYENU

„Lední medvěd je na Špicberkách téměř posvátné zvíře,“ říká KIM SINGER (21), který tam strávil studiem Arktidy celý loňský rok. „Na rozdíl od medvěda hnědého se žije výhradně masem a je velmi nebezpečný. Bez pušky kvůli němu nesmíte ani na krátkou vycházku. Pokud na něj ovšem narazíte, nejdřív ho musíte zkusit odehnat. Zaplašit ho třeba světlicemi. Ale nesmíte ho zastřelit, když na vás neútočí. Dokonce ani v případě, kdy napadne vaše psy.“

Cizinu jsem si užil dost a dost už od dětství. Táta psal na zakázku počítačové programy pro vědce z různých výzkumných ústavů a rodina cestovala s ním. Základní školu jsem dochodil v Německu, střední jsem vystudoval v Anglii. K srdci mi ale nepřišla. A na vysokoškolské studium v Čechách jsem si po tak dlouhé nepřítomnosti netroufal. Raději jsem zůstal u angličtiny a vybral si studium geologie (se zaměřením na sopky) na Novém Zélandu. První rok na univerzitě v Aucklandu a pak na Otago University v Dunedinu na Jižním ostrově.

Na Špicberkách jsem absolvoval jeden ročník v rámci čtyřletého rozšířeného bakalářského studia (bachelor with honours) a pro přijetí nebylo potřeba nic zvláštního. Jen mít něco odstudováno a doložit příslušný počet kreditů. Tamější univerzita programově nabízí polovinu své kapacity studentům z Norska, pod něž Špicberky spadají, a polovinu vysokoškolákům ze zahraničí. A zájemců ani tolik nebývá. V některých kursech jsme byli zapsaní třeba jen čtyři, obvyklý počet domácích i zahraničních studentů ve třídách se pohyboval kolem deseti dvanácti lidí celkem.

NA EXKURZE LEDOBORCEM

Za studium na Špicberkách se neplatí. To se týká i zahraničních studentů, škola naopak dostává tím větší dotace, čím víc jich přijme, to vše na podporu zájmu o Arktidu. Provoz přitom stojí neuvěřitelně peněze. Lví podíl na tom mají časté výpravy do terénu. Pokud nejedeme na lyžích, drahé je už sama doprava na místa, kde se provádějí průzkumy a praktická cvičení. Sněžné skútry mají spotřebu benzínu dvacet litrů na sto kilometrů, a ještě mnohem víc stojí plavba. Když si třída vyjede někam bádát, za každý

den na ledoborci zaplatí škola sto tisíc korun. Norských. Plus palivo. Ve škole nám zpočátku říkali, že když pojedeme někam bádát, zaplatíme sto norských korun za jídlo na den, ale prakticky nikdy nám to neúčtovali. Asi jim přišlo hloupé brát si od chudých studentů pár stovek, které se v tom balíku stejně ztratí jako kapka v moři.

Pro studenty (o turistech ani nemluvě) jsou náklady na pobyt vysoké i tak. Když nejste na expedici, utratíte hodně už za jídlo. Ceny potravin jsou ještě vyšší než v Norsku – za peníze na týden byste v Čechách žili v pohodě měsíc. Drahé je také ubytování. Za studenty doplácí část škola, ale přesto dáte za pokoj na koleji dva tisíce norských korun měsíčně (kuchyň je společná vždy pro šest studentů, sociální zázemí pro dva) a turisté za nejlevnější nocleh na ubytovnách platí kolem dvou set padesátí norských korun denně.

Norská vláda doporučuje vzít si na Špicberky osm tisíc norských korun na měsíc. Já se vešel do pěti. I to je dost. Naštěstí jsem tam sehnal brigádu. Škola ten rok právě dostavěla další budovu a potřebo-

FOTO ARCHIV KIMA SINGERA

kteřá nechala pušku doma s tím, že jde jen na krátkou vycházku.

JÁ SE VRÁTÍM

Na Špicberky mě přilákalo spíš dobrodružství než studium. Myslim, že nás tam byla takových většina a trefili jsme se přesně. Což neznamena, že by nám škola nic nedala. Mě například v poslední době zajímá kromě sopek i studium mořského dna a některé expedice se tím přímo zabývaly.

Mám pocit, jako bych byl po Špicberkách mnohem starší než jen ten jeden rok. V pozitivním smyslu. Naučil jsem se víc rozlišovat, co je v životě důležité. Jestli vzít na výpravu sýr, nebo salám (mezi spolužáky na Novém Zélandu běžný typ diskuse), to už neřeším.

Stýskalo se mi po stromech. Po návratu byla radost jen tak se opřít o kmen, pohlídat větvičku. Na Špicberkách nerostou ani keře. Člověka fascinuje, když se v létě objeví alespoň malé kytičky.

Snad nejvíc jsem si tam užíval ideálních terénů pro skialpinismus. Já mám zimu (když neútočí přímo na mě) hodně rád a na Špicberkách je nádherná. Chtěl bych se tam podívat ještě jednou. Během magisterského studia už to nejde na celý rok, ale budu vděčný i za pár měsíců.

HLAVNĚ NEPŘESTŘELIT

Důležité je chránit si obličej, při větru nebo za jízdy na skútru může být efektivní teplota minus padesát, i když je jen deset pod nulou. Opalovací krémy musejí být bez vody, aby nenamrzaly na kůži. Boty jsou lepší o dvě čísla větší, čtyři ponožky nejsou žádný zbytečný přepych. Oblečení s goretexem není potřeba, protože na Špicberkách moc neprší ani nesněží. Doporučuji spíš nějaký windstopper, co neprofoukne. Studenti, kteří potřebné vybavení nemají, si je mohou půjčit ve škole. Já ocenil pořádné rukavice a také sorelky, ty obrovské boty do minus osmdesáti stupňů.

Medvědů se nebojte. Nejsou k vidění moc často, a navíc, když jste na lodi nebo na skútru, stačí prostě odjet. Co máte k dispozici při konfliktu situací, o tom už byla řeč, takže jen důležitý dodatek ke způsobu použití. Před odpálením petardy si vždycky předem nabijte pušku, některé medvědy výbuch spíš podráždí, než odežene. Pokud střílíte světlice ze signální pistole, dejte pozor, abyste zvíře nepřestřelili a „nezahnali“ ho tak přímo na sebe. □

Vlastní zkušenosti z ciziny můžete nabídnout na adrese zvelebil@reflex.cz

Z docházky a studia si na Špicberkách nikdo hlavu moc nedělá,“ říká Kim Senger. „Včetně profesorů, kteří často přijíždějí učit odjinud. Pro všechny je hlavní poznat Arktidu zblízka, být co nejvíc venku, doslova si ji osahat.“

vala do ní nastěhovat nábytek a další vybavení. Práce s tím bylo dost na celé týdny a mzda sto deset norských korun za hodinu znamenala pro můj rozpočet podstatné přilepšení.

POLÁRNÍ TROPY

Název Špicberky (Špičaté kopce), který si vztahujeme na celé souostroví, pochází od mořeplavce Barentse a týká se jen hlavního ostrova. Pro celé území se v norštině i angličtině užívá jméno Svalbard, původně vikinské. V překladu to znamená studené pobřeží, což je trochu paradox. Mezi 74. a 81. stupněm severní šířky (třeba v Kanaadě) jsou obvykle průměrné roční teploty pod minus třicet. Proti tomu jsou Špicberky „tropické“ ostrovy – průměrné roční teploty jsou jen kolem čtyř stupňů pod nulou. Na svědomí to má teplé severní rameno Golfského proudu.

Přestože ani v zimě neklesají teploty pod minus pětatřicet, není radno počasí podceňovat. Na Špicberkách je větrno, což účinek zimy na organismus násobí. Takzvaná efektivní teplota (vzorec pro její výpočet kombinuje číslo na teploměru

s rychlostí větru, případně té vaší, na lyžích nebo na sněžném skútru) je proto dokonce pravidelnou součástí běžných meteorologických hlášení.

Vzhledem k poloze je na Špicberkách pět měsíců nepřetržitá tma, kterou pak během několika týdnů vystřídá jeden nekonečně dlouhý den. Životní rytmus vám v takových podmínkách úplně odejde. Po čase jsme se spolužáky vyrazili někde do jeskyně nebo na lyže klidně třeba ve tři ráno. Jen do školy jsme se snažili chodit v době, kdy byla. Ale taky to často nevyšlo.

NIC PRO DŮCHODCE

Špicberky mají všehovšudy dvě města a něco přes dva a půl tisíce obyvatel. Asi osm set jich je v Barentsburgu, městě, které si ještě před druhou světovou válkou koupili Rusové a těží tam uhlí, většina ostatních žije v Longyearbyenu. Tam sídlí i guvernér a University Centre in Svalbard, zkráceně UNIS, kde jsem studoval.

Podle rozhodnutí guvernéra smějí na ostrově delší čas pobývat jen lidé, kteří tam mají něco na práci (nebo ke studiu). Důchodce ani nezaměstnané tam nenajdete a ce-

lá komunita je hodně provázaná. Občas je to trochu křeč a každé nelichotivé slovo spolehlivě doputuje k adresátovi, i když ho osobně neznáte. Obecně však platí, že tam jsou lidé hodně přátelští. A důvěřuji si. Když jsme třeba jeli načerpat benzín nebo pro jídlo na výpravu, stačilo říct: napište to na UNIS.

Blízko k sobě mají i studenti. Podíl na tom má i drsná příroda, kde potřebujete jeden druhého, ať už při noční hlídce před medvědy, nebo proto, abyste si navzájem zkontrolovali, jestli vám neomrzá obličej. Při silnějším větru se to může stát raz dva.

Ještě k medvědům – studenti po příjezdu absolvují bezpečnostní kurs, kde se učí, jak spravit sněžný skútr, když se rozbije (což se děje často), nebo přivolat vrtulník a podobně. Hlavní téma jsou však medvědi. Na jejich odehnání fasujete petardy a světlice (zastřelení se vyšetřuje pomalu jako vražda včetně rekonstrukce na místě činu), ale pro případ nouze dostanete i pušku a ponaučení nechodit ven bez ní. Nikam. Lední medvědi sice žijí hlavně na pobřeží, ale hned na kopci nad městem má pomníček Norka,